№ 29 (225) Ausgabe A.

HOMAN

Cena s pieresyłkaj i dastaŭkaj da chaty.

na 1 hod—4 m. 80 fen. na ½ hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies.—40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja časopiś

wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.

Adres redakcii: Wilnia, Wilenskaja 33.
Adres adminisracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

CENA ABWIESTAK.

na 4-aj staranie za radok drobnymi literam — 25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci — 60 fen. za liniejku drobn. drukam.

№ 29 (225) Hod III. Wilnia. 9 krasawka 1918 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

8 krasawika.

Zachodni teatr.

Na fronci nazbapał Sommy tolki artyleryjskije bitwy. U lesi Angar adbito s ciažkimi stratami anhlickaje, a pry Griweń— francuskaje nastupleńnie. Na paludziennym bierazi Uazy worahi ŭ načy s 6 na 7 krasawika ačyścili čaść swaich pazycij miž Bišankur i Barisi. Učora my wikinuli worahaŭ s Piermant i Folanbre na zachodni bierah Ajjet. Na uschodnim kraju lesu Kursi my nastupali da Wernej. Čysło pałonnych bolš za 2.000. Pad Werdenam u wiečary artyleryjskaja bitwa.

Rotmistr baron v Richthofen dajšoŭ swaich 77 i 78 pabied.

PIECIARBURH (Reŭter). Manifest rady narodnych kamisaraŭ winawacić Japoniju ŭ žadańni zahubić narodnuju respubliku i zaŭładać Sibiram. Japonija abwieščajecca za śmiarotnaha woraha Rasiei. Rasiejski ŭrad trebuje ad sajužnikaŭ abjaśnieńnia i papiaredžywaje, što ich adkaz adabjecca na ŭsiej zahraničnaj palityce Rasiei.

PIECIARBURH. Rada narodnych kamisaraŭ apawieščaje swaju pastanowu pakinuć biez nijakaj uwahu wysadku niemcaŭ u Finlandzii, pakul ich operacii nia wyjduć za miežy hetaj niezaležnaj staronki.

PIECIARBURH. „Naš Wiek“ nakazywaje z Maskwy, što ŭrad zhodziŭsia na apawieščeńnie tatarskaj respubliki, katoraja budzie ŭ sajuzie z uradam sawietaŭ.

MASKWA (P.T.A). 4.IV. Urad pasłaŭ ukrainskamu uradiu pawiedamleńnie ab zhodzi pačać m rawyje pierehawory z Ukrainaj i jon prddłahaje pačać pierehawory u Smalensku. Razam s tym sawiecki urad pratestuje proci zajawy, bytcym miž Rasiejej i Ukrainaj išla wajna. Baraćba jdzie wyklučena miž dźwiema partyjami ukrainskaha narodu, i hutarka može ẃci tolki ab haračych sympatyjach rabotnikaŭ Rasiei da rabotnikaŭ i sielan Ukrainy.

PIECIARBURH. «Izwiestija» nakazywajuć, što miž uradam i amerykanskim ahientam Džonsonam iduć pierehawory ab pradažy Kamčatki.

MASKWA (P.T.A.). Paćwierdžajucca wiestki ab naznačeńni Joffe za pasła ŭ Berlin i Kamieniewa ŭ Wienu.

ROTTERDAM. U belhijskich uradowych kruhoch zaniespakojeny dolaj belhijskaj armii u prypadku adstupleńnia anhličan na paludzień.

LONDON. Lord Norsklif byŭ u ministra-prezydenta, Llojda Džordža, i ad imi patryotaŭ damahaŭsia adstaŭki rady hienerałaŭ, s pryčyny taho, što lewaje kryło anhlickaj armii zusim nia spoŭniło uskładanych na jaho nadziej. Feldmaršałak Heg zusim nie ždaŭ nastupleńnia. Rabotniki wostra wystupajuć proci nowych naboraŭ.

... pryncypialna zhodziŭsia zrabić pieramieny ŭ wajeunaj kamadzi.

PARYŽ (Hawas) *Uradowa.* 7.IV. Abstreł Paryža s dalnabojnych harmat trywaŭ i 6 krasawika. Ranieny 3 asoby.

BERLIN. Nowyje ŭdačy niamieckich padwodnych łodak nawakoł Anhlii: 18.000 tonn. Čaść hruza stanawiŭ transport kaniej dziela Francii.

BERLIN. Ahienctwo Hawas apawieščaje:

Francuskaje ministerstwa apawieščaje hetkuju zajawu: „Kali Klemanso pryniaŭ upraŭleńnie, dyk wyjawiłosia, što, na žadańnie Aŭstryi, u Šwejcaryi adbywalisia pierehawory miž hrafami Rewertera, asabistym pryjacielem aŭstryjackaha impieratara, i majoram francuskaha hieneralnaha štabu, Arman, katory byŭ posłan dziela hetaha b. francuskim premjer-ministram. Klemanso ličyŭ, što major Arman može atrymać karysnyje wiedamaści, i nie ličyŭ mahčymym uziać na siabie adkaz za pierаryŭ hetych pierehaworaŭ. Na žadańnie hrafa Rewertera Arman hetak nie raz jeździŭ u Šwejcaryju. Klemanso pry načalniku majora daŭ jamu instrukciju: słuchać i ničoha nie hawaryć. 25 lutaha Rewertera addaŭ Armanu zajawu, katoraja pačynałasia hetak: „U žniŭni 1918 hodu pačalisia pierehawory, kab atrymać ad francuskaha uradu mirawyje predłažeńnia dziela Aŭstryi, katoryje Aŭstryja mahła-by paddzieržać pierad berlinskim uradam».

Biełaruskaja rabota za kardonam.

(Z memoryału biełaruskich delehataŭ na mirnyje pierehawory ŭ Biareści: A. Cwikiewiča i Raka-Michajłoŭskaha — 25.IIV. 1918 h.

Paśla zaniaćcia Wilni niamieckim wojakam biełaruskaja rabota ŭ druhoj čaści kraju na moment prypyniłasia. Starych pracaŭnikoŭ dola paraskidała pa ŭsiej Rasiei, a tyje, što astalisia na swajej ziamli, utraciŭšy źwiaź s daŭniejšym wilenskim kiraŭničym centram, spierša z wialikaj trudnaściu znachodzili siły dziela orhanizacii nowaha centru. Da taho kraj zaliwali miljony panajechaŭšych siudy čužych ludziej, katoryje zachapili ŭ swaje ruki ŭsio tutejšaje žyćcio. Adnak, biełaruskaja rabota ŭ tej ci inšaj formie trywała jawiłasia ŭ ładžeńni kamitetaŭ uciekačoŭ, tawarystw pomačy paciarpieŭšym ad wajny i t. p.

Z niezwyčajnaj siłaj i razmacham razwiwajecca nacyanalna-palityčny ruch u Biełarusi ad pieršych dzion rewalucii ŭ lutym 1917 hodu. Užo ŭ marcy adbyŭsia ludny zjezd biełaruskich hramadzkich dziejačaŭ i byŭ utworen «Biełaruski Nacyanalny Kamitet“. Adnak, skład hetaha kamitetu akazaŭsia nie ŭsim udačny, i z hetaj pryčyny, jon byŭ skora zamienien nowaj orhanizacijaj—«Centralnaj Radaj biełaruskich orhanizacij i partyj“, katoraja adhetul stanawiła centr biełaruskaha nacyonalna-palityčnaha ruchu i kirawała hetym ruchami. Za šeść miesiacaŭ rewolucii dumka ab nacyonalnym odradžeńni i palityčnym samaaznačeńni Biełarusi biezupynna šyryłasia i uzmacoŭwałasia na čyślenych zjezdach, schodach i mitynhach. Ruch pajšoŭ pa ŭsieńkim kraju i pałažyŭ swajo klejmo na raboci ŭsich demokratyčnych ustanoŭ Biełarusi. Ad wieraśnia — paśla trejciaj sessii „Centralnaj Rady biełaruskich orhanizacij i partyj“ — wyjawiłasia patreba utwareńnia dzieržaŭna - praŭnaj ustanowy katoraja ŭziała-by ŭ swaje ruki ŭsiu ŭłaść u kraju i apawieściła-by Biełaruskuju Demokratyčnuju Respubliku. Dziela hetaj mety byli sklikany biełaruskije zjezdy armii usich frontaŭ: Zachodniaha ŭ Miensku (18—24 kastryčnika), Paŭnočaha — ŭ Witebsku (1—20 listapada), Rumynskaha — ŭ Odessi (3—8 śniežnia) i Paludzienna-Zachodniaha— ŭ Kijewi (17—22 śniežnia), — dalej dwa zjezdy biełaruskich uciekačoŭ u Maskwie i adzin u Miensku, zjezdy wučycielskich i inšych hramadzkich orhanizacij u Smalensku, Witebsku, Połacku i inšych miestoch. Rezultatam hetych zjezdaŭ było utwareńnie „Wialikaj Biełaruskaj Rady» i «Biełaruskaj Centralnaj Wajskowaj Rady“ i sklikańnie ustanoŭčaha biełaruskaha nacyonalnaha kongresu ŭ Miensku 18 śniežnia 1917 hodu.

Usiebiełaruski kongres składaŭsia z deputataŭ ad wałasnych sielanskich ziemstw i kamitetaŭ usiaje etnohrafičnaje Biełarusi, pawietowych i hubersskich ziemstw, miestowych rad, rad rabočych i sałdackich deputataŭ, wajskowych orhanizacij z usich frontaŭ i tyłu, sajuzaŭ i kamitetaŭ uciekačoŭ, kooperatywaŭ, prafesyonalnych i inšych orhanizacij Biełarusi i ŭsich jaje palityčnych partyj — čysłom 1167 deputataŭ s prawam pastanaŭlajučaha hołasu.

Hety kongres, wyjaŭlajučy najwyšejšuju, suwerennuju wolu biełaruskaha narodu, pastanowaj 18 śniežnia 1917 h. zaćwiardziŭ ustanaŭleńnie respublikanskaha demokratyčnaha ładu ŭ etnohrafičnych miežach Biełaruskaj ziamli i wybraŭ s-pamiž siabie najwyšejšuju ŭłaść Biełarusi — „Radu Biełaruskaha Kongresu“, katoraja ad siabie spaŭnicielnuju ŭłaść na ŭwieś kraj addała spaŭnicielnamu kamitetu zjezdu — Radzie narodnych ministraŭ. Adnačasna z hetym kongres razwiazaŭ doŭhi ściah spraŭ, zwiazanych s socyalna-palityčnym ustrojstwam Biełarusi i zahadaŭ Radzie Kongresu prawiaści ŭ žyćcio patrebnyje reformy.

Paśla pryniaćcia hetych pastanoŭ predstaŭniki bolšewickaj ułaści ŭ Miensku, karystajučy z niabytnaści ŭ horadzi biełaruskich wojsk, aružnaj siłaj razahnali ŭsiebiełaruski kongres. Nia hledziačy na heta, Rada prystupiła da spaŭnieńnia ułožennych na jaje pawinnaściej i — pobač z druhimi ustanowami —wybrała delehaciju na mirnyje pierehawory u Brest-Litoŭsku.

Za karotki čas swajej pracy Rada atrymała čyślenyje zajawy ab pryznańni jaje za jadynuje ŭłaść u Biełarusi, — ŭ tym liku ad Ukrainskaj Narodnaj Respubliki, Turkiestanu i inš. Adnak praca nad wyrabatkaj konstytucii Biełaruskaj Respubliki razwicca dalej nie mahła s pryčyny wostraj kolizii miž Radaj i bolšewickimi ŭłaściami, katoryje nie chacieli ustupać swajho miesca biełarusam. Pierad Radaj uznialosia hrozna-

e pytańnie ab arużnaj baraćbie z bolšewikami. Dziela hetaha spaŭnicielny Kamitet Rady maniŭsia zawiazać znosiny z Ukrainskaj Respublikaj praz swajho kamisara pry Hkrainskim Hieneralnym Sekretaryacie i złučyć arużnyje siły dziela supolnaha zmahańnia. Zdaryŭšyjesia paśla hetaha prypadki na Ukrainie i ŭrešci prykaz wiarchoŭnaha hłaŭnakamandujučaha Krylenki pieraškodzili wypaŭnieńniu hetaha planu.

Prynimajučy pad uwahu, što 10-miljonny biełaruski narod u swajej historyčnaj minuŭščynie užo twaryŭ znamienityje formy dzieržaŭnaha ładu i što s palityčnaha pahladu jon roŭnaznačnny wialikarusam i ukraincam, biełaruski ruch kirujecca da utwareńnia takich form hasudarstwiennaha bytu Biełarusi, pry katorych razwićcie asobiennaściej biełaruskaha narodu było by zabaspiečeno ŭ poŭnaj miery. Z hetaj pryčyny pobač z dumkaj ab Biełaruskaj Respublice ŭ miežach rasiejskaj federacii uzniaŭsia ruch da poŭnaj niezaležnaści Biełarusi. Apošni kirunak za apošni čas pačaŭ asabliwa šybka uzrastać zatym, što bolšewizm, katory niščyć u Rasiei apošnije asnowy hramadzkaha ładu, hatoŭ pierakinucca i ŭ Biełaruś. Kab zabaspiečycca ad hetaha, biełaruskije ŭłaści krok za krokam pierachodziać na darohu da poŭnaha dzieržaŭnaha separatyzmu (addzieleńnia ad Rasiei). Biełarusy majuć tut prykład Ukrainskaj Narodnaj Respubliki, s katoraj biełarusaŭ złučaje nia tolki bratniaja jednaść u baraćbie za swaje dzieržaŭnyje prawy, ale i ekonomičnyje źwiazi. I s poŭnaj wieraj možna skazać, što pry zachawańni jednaści ŭsich ziamiel biełaruskaha narodu ŭ jaho etnohrafičnych miežach i pry zabaspiečeńni biełarusam swabodu dy samaaznačeńnia dalejšaja dola abiedźwych respublik budzie takaja-ž samaja.

Ab daŭhi Rasiei.

Addzialeńnie ad Rasiejskaj dzieržawy ziamiel, katoryje niekali byli paniawoleny jeju i ciapier adna za adnej staŭlaje na čarodzi pytańnie: jak budzie z wypłataj daŭhoŭ, katoryje Rasieja zrabiła na wiadzieńnie wajny, wystupajučy ad imi ŭsich prysłuchajučych jej narodaŭ?

Jasna tut adno: što niwodzin narod i niwodzin kraj, wyzwaliŭšysia ciapier spad rasiejskaha panawańnia, nia ličyć siabie abiazanym adkazywać za daŭhi niawoliŭšaj ich dzieržawy. U pryncypie z hetym zhadžajecca nawat i sama Rasieja. U bresckim traktacie jasna haworycca, što dla ziamiel, ustuplenych Rasiejej, nie wynikajuć nijakije pawinnaści s pryčyny ich raniejšaje prynaležnaści da Rasiejskaj dzieržawy. A raz heta pryznajecca u adnosinach da ustuplenych rasiejcami terytoryj, dyk treba pryznać i ŭ adnosinach da tych ziamiel i narodaŭ, katoryje sami apawieścili addzialeńnie swajo ad Rasiei.

Paskolku zachodniaja čaść Biełarusi, ad katoraj Rasieja ŭ Biarešci adrekłasia, hetym samym akazałasia zwolnienaj ad usich rasiejskich daŭhoŭ, pastolku uschodniaja Biełaruś, abwieščajučy swaju niezaležnaść, sama zwolniła siabie ad pawinnaści płacić daŭhi Rasiei, katorych na ŭsiu Biełaruś (pawodłuh padrachunku, katoraha my nia mieli mahčymaści prawieryć) prypadaje kala 7 miljardaŭ.

Adnak, proci pryznawanaha Rasiejej pryncypa wystupajuć tyje dzieržawy, katoryje ad pačatku wajny napazyčali Rasiei šmat hrošy. Hetak, anhlicki i francuski urady apawieščajuć, što «hrašawyje abiazacielstwy rasiejskaha ŭradu pawinny udzieržać swaju moc. Jany abiazywajuć abo buduć abiazywać nowyje dzieržawy, ewentualna —kompleks nowych dzieržaŭ, jakije majuć u budučyni zamianić Rasieju.»

Krychu inačej staŭlaje hetu sprawu Japonija. Jej nijakaha dzieła nima da taho, jak Rasieja razwiazywaje pytańnie ab wypłacie daŭhoŭ. Jak wyjawiłosia, apawieščenaje wystupleńnie Japonii ŭ Sibiry nia mieło ani palityčnych, ani wajennych met. Usie hutarki francuskich hazet ab pryčynach japonskaha wystupleńnia akazalisia zusim pustymi: Japonija nie zbirajecca ani hrazić niemcam z uschodu, ani praškodzić im skarystać z zapasaŭ zbożža ŭ Sibiry, a tolki choče mieć załoh za rasiejskije daŭhi, jakich sučasny ŭrad naahuł nie zbirajecca płacić.

Jak by tam ni było, my bačym, što Anhlija i Francija — heta naturalnyje worahi wyzwaleńnia s-pad Rasiei paniawolenych jeju narodaŭ, bo heta hrozić interesam anhlickaha i francuskaha kapitalizmu, asłablajučy wypłatnuju siłu Rasiejskaj dzieržawy. Ab hetym nawinny dobra padumać tyje, chto sajuznyje z Rasiejej dzieržawy...

H. B.

„Historyja Polščy“ u narodnych i miestowych školach u Biełarusi.

Kali-b krai mahli chwalicca nienormalnaściami swajho ŭnutrenaha žyćcia, dyk jakuju-ž- sławu pawinna byłaby prydbać naša miłaja Biełaruś, kraj usielakich nienormalnaściej, niespatykanych nidzie! Woźmiem dziela prykładu tutejšyje narodnyje školy i napichańnie dziciačych hałoŭ mudraściu „Historyi Polščy“. Biełaruskim i litoŭskim dzieciam, miž katorymi možna znajści tolki zusim niewialički procent dziaciej bolej abo mieniej polskaha pachodžeńnia, na rodnaj ziamli Biełaruskaj narodnaja i miestowaja škoła wučyć dziaciej na lekcijach historyi ab tym, što rabiłosia niedzie la Gopła, u Hnieźnie, Krakawie, Waršawie... Nawučajuć dzietak ab Mieškach i Leškach, katoryje z Biełaruśsiu, baćkaŭščynaj wučniaŭ, ničoha supolnaha nie majuć. Pad dzieciačymi wačyma pakazwajucca pazbaŭlenyje ŭsielakaj historyčnaj wartaści — pa Korzonu — abrazki kniazioŭ i Karaloŭ polskich raboty Matejki. Historyja Polščy apawiedaje našym dzieciam ab wojnach, u katorych ich dziady nijakaha ŭčaścia nie prynimali i ŭ katorych nie byli ničym zainteresowany; ab miestoch, zakładanych čužyncami i dla čužyncaŭ- ab doli i niadoli čužych nam narodaŭ- ab čužackich zwyčajach i abyčajach... Ci-ž heta nie najwialikšaja nienormalnaść — wykład usiaho hetaha ŭ pačatkowaj škole na Biełarusi? Ci nie narušaje samych elementarnych asnoŭ padagogiki wučeńnie dziaciej u pačatkowych školach pierš za ŭsio historyi čužoha kraju i čužoha narodu, — Polščy i Palakoŭ? Nie asłablaje siły hetaha zakidu i tłumačeńnie, bytcym wykład polskaj historyi da Jahajły —heta tolki ŭstupleńnie (sic!) da sapraŭdnaj historyi Biełaruskaha kraju, ani toje, što ad hetaha historyčnaha momentu bytcym to roŭnamierna wykładajecca także i historyja našaj ziamli. Wykład raŭnujučyj, syntetyčny može mieć miejsco chiba tolki ŭ wyšejšych školach, a prynamsi ŭ staršych klasach siarednich škoł, ale nikoli nie ŭ pačatkowych školach. Mo' chto na heta paprabuje skazać: ale-ž Polšča dała nam relihiju, kulturu, štukarstwa... Nu, kali-b heta nawat i było tak, dyk, apirajučysia na hetkich asnowach, tre byłob pačvać nawuku historyi ad minuŭščyny Tymi?, skul relihija i kultura razychodzilisia pa ŭsieńkim świeci, i ad Hrecii, kałyski ŭsielakaha mastactwa!

Jakoje-ž dziwa, što nawučańnie «Historyi Polščy» ŭ narodnych školach na Biełarusi maje tolki adzin biazsporny rezultat: wykryŭlaje dziciačy rozum, falšuje chod ich dalejšaha razwićcia i zbiwaje ludziej z darohi, sułačy im mnoha bied. Bo hetak uzhadoŭwajucca ludzi, katoryje buduć čuć siabie čužymi na baćkaŭskaj ziamli i miž swaimi ziemlakami, a za toje ŭzdychajuć da Krakawa i Waršawy, kudy, adnak, warunki žyćcia nie pazwolać im pierebracca, — dyj nawat hetkije ludzi zusim nia dumajuć pierebracca za Buh! Hetak majemo tut widočnaje razdwajeńnie čeławiečaj świadomaści, ni dla čaho niepatrebny ŭnutreny razład. I heta — dziakujučy narodnaj škole!

Cui bono? (kamu z hetaha karyść?)

A jak stać sprawa z historyjej Litwy — tej wialikaj Litwy, što papraŭdzi siahała „ad mora da mora“? U najlepšym zdareńni pad jaje dajecca kolkinadcać straniček, dyj tam badaj s kožnaha słowa prabiwajecca tendencyjnaść. Woś, i ŭsio. Hetak zusim zacirajecca pamiać ab tym, što taja wialikaja Litwa, abnimaŭšaja jak Litoŭskije, tak i Biełaruskije ziemli, była niekali niezaležnaj dzieržawaj, quod et demonstrandum est. Ani historyja sprawiečnych časaŭ kraju, ani peryod budawańnia jaje, ani historyja kniazioŭ, ani zakładańnie i razwićcie miest, ani rabota centraŭ praświety, klaštaraŭ, škoł, drukareń i historyja štukarstwa (kaścioły, zamki), ani Wostraja Brama, Żyrowicy, Šydłowo, ani ŭsio ŭnutrenaje hasudarstwienaje žyćcio, hetkaje niepadobnaje da žyćcia Polščy, nie znachodziać dla siabie naležnaha miejsca ŭ padobnym wykładzie historyi, dy nawat ab ich pierewažna — świadoma ci aieświadoma heta nie ważna — zamaŭčywajuć i mima ich prachodziać moŭčki. A minuŭščyna biełaruskaha narodu?! Što z jaje praz hetki polski filtr može dajści da hałoŭ budučych hramadzian kraju? Niejkije kroški, adpadki, ryžzio... Dyj tolki.

Kožnaja narodnaja škoła —francuskaja ci niamieckaja, italjanskaja abo hišpanskaja wučyć dziaciej ab minuŭščynie rodnaha kraju i narodu. Tolki ŭ nas — na Biełarusi — sprawa heta stała zusim inakš. U nas dzicia dawiedywajecca ab swaim kraju i swaim narodzi ŭ samym kancy, prypadkam, kradučysia i chawajučysia, abo niejak mimachodam... A jak-že časta wykład „Historyi Polščy“ ŭ narodnaj škole na Biełarusi służyć dziela taho, kab pahańbić swoj ułasny narod i kraj, zniesławić jaho minuŭščynu i t. d.? Facta, non ficta. Paśla takoj nawuki u siamji, dzie časam nima kuska chleba i čerawiki snašywajucca da kanca, časta pad upływam ciomnaj, durnoj, prydziučajsia ŭsim swaim matki zbieražonyje ciažkaj pracaj marki addajucca na konfederatki, «ożełki» dla synka, —abo ŭ kwatery niejkaha storaža—' inka, łamajučy jazyk «po polskiemu», raziehajecca „Boże, coś Polskę“ abo «Waršawianka». I biednaje abałamučenaje dzi-

---

Jahor Monwid.

Piśmy da jaje.

...Janku kudyści pazwali,
Tam pasadzili za štości,
Nie atpuścili i u hości...

Nu, a dziaučyna?... E, što tam!
Zbaju kaliś ab joj potym...
Ludzi-ž kazali, što Janka
Wielmi lubiusia z Małankaj.

J. Kupała: „Jak u powieści“.

I.

Łukiški, 22 maja.

Darahaja maja Małanačka!

Toje, čaho ja čekaŭ i bajaŭsia, ŭrešci pryjšło; piečać na piśmie: «Виленская Губернская Тюрьма» skaže tabie ŭsio. Ciešyŭsia tolki, što mnie ŭdałosia prabyć na swabodzie, pakul Ty była ŭ Wilni, bo mianie aryštawali jakraz na druhi dzień paśla Twajho adjezdu. Woś dobra złażyłosia!

Pišy, jak Ty dajechała, hdzie zakwaterawałasia, naahuł, jak ustroiłasia? Ty wiedaješ, jak mianie cikawić usio, što Ciabie datyčecca! Pišy abšyrna, bo ciapier piśmy Twaje buduć najwialikšaj dla mianie paciechaj i buduć zamieniać Twajo byćcio kala mianie.

Ab swaim nowym pałažeńni skažu, što nie taki čort strašny, jak jaho malujuć. Skažu nawat, što paśla majho apošniaha nerwowaha, niespakojnaha žyćcia ciš turmy robić dobraje na mianie ŭražeńnie. Supačywaju i „ŭchadžu ŭ siabie“, robiučy padrachunak swaich pierežywańniaŭ za apošnije hady. Na swabodzie na hetki rachunak sumleńnia nikoli nie znajš[illegible]słaby času. Pakul što čytaju mała, ale chutka dumaju pačać systematyčnuju pracu. Mnie pazwolena atrymliwać knižki z—za turmy. Wiedama, što jany buduć prachadzić praz cenzuru pamočnika načalnika turmy, ale spadziewajusia, što lektura, jakuju ja maju na meci, nie spatkaje nijakich pieraškod.

Maja załacieńkaja! Zrabi łasku,—zara paśla taho, jak atrymaješ hetaje piśmo, atkazywaj!... Ja liču hadziny i minuty kali atrymaju ad Ciabie pieršuju wiestku. Tak niedaŭna my rastalisia, a zdajecca, što ŭžo daŭno—daŭno nie bačylisia.

Tut možna pisać tolki adzin raz u tydzień— u čećwier. Značycca čaściej ja da Ciabie pisać nie mahu. Jak my rastawalisia, jak ja byŭ jašče na woli, ty abiacałasia, što budzieš pisać kožny tydzień. Ciapier-že ja ŭ turmie, dyk spadziewaŭsia, što budzieš čaściej pisać...

Katoček moj darażeńki! Nie škaduj papiery ani swajej fatyhi. Pišy pišy! pišy!

Całuju Ciabie krepka-krepka

Twoj Janka.

II.

Łukiški, 29 maja.

Darahaja, załacieńkaja, jadynaja maja Małaniejka!

Kab ty wiedała, jak ucieśyło mianie Twajo piśmo, kab Ty wiedała! Ja śmiejaŭsia, i płakaŭ, i skakaŭ ad radaści, ažno „nadziraciel“ pryjšoŭ pahladzieć praz „wałok“ (maleńkaje wakonce ŭ dźwiarach) što heta robicca... Pa niekalki razoŭ pračytywaŭ i kožny raz bačyŭ u piśmie nowyje słowy, adkrywaŭ nowuju dahetul niazhledżenuju dumku.

Małanačka! Maja darażeńkaja! Ty mianie škaduješ? Jakaja Ty dobraja! Dyk nie sumuj! Mnie nie tak užo tut drenna, jak Tabie zdajecca, woś adno tolki strašnoje, što Ciabie nie baču!

Pytaješsia, što rablu, jak dzień prachodzić? Woś že čytaj:

Ranicaj a 6-aj hadzinie na kalidory świšče świstok. Heta značyć treba ŭstawać. Paśla idzie «pawierka»: staršy „nadziraciel“ abchodzić usie «kamiery». Paśla praz wakonce ŭ dźwierach dajuć haračuju wadu (harbatu i cukier treba mieć swoj). Nu woś paśla śniedańnia biarusia za rabotu: čytaju, wučusia pa anhlicku. Paśla wiaduć na poŭ hadziny „na spacer“. Śmiešny heny spacer. Uwodziać u prybudoŭku z wysokimi ścienami, katoraja tym roznicca ad inšych tutejšych pamieščeńniaŭ, što nie maje stoli: značycca nad murawanami ścienami widać kawałaček nieba. Woś u hetaj prybudoŭcy treba taptacca pa betonnaj padłozie, pakul nadziraciel, pahladzieŭšy na hadzinnik, nie skaže, što ŭžo „spacer“ skončyŭsia. Tady iznoŭ wiaduć mianie u moj pakojčyk — «kamieru», zamykajuć i nie pieraškadžajuć mnie ažno da abiedu. A hadzinie pieršaj abied—kwarta jakojś niesmačnaj strawy, ŭ katoraj pławajuć malusieńkije kawałački razwaranaha miasa, i kawał chleba (musić budzie sa dwa funty). Paśla kala hadziny 4—5 iznoŭ waratak, a hadzinie 7-aj wiačerniaja «pawierka», a 9-aj świstok na kalidory, kab kłaścisia spać,—i woś dzień skončeny...

(Dalej budzie).

cia pačynaje pahardžhać i stydaca ŭsiaho papraŭdzi rodnaa, krcajowaha, swajho...

Začeplajučy hetu palučuju sprawu žyćcia Biełarusi, my na pieršym miejscy staŭlajem nia hetulku wykładowuju mowu, skolki samy žmiest wykładu historyi.

Ci doŭha jašče hetkaja nienormalnašć budzie ŭ nas ličycca za normalny zwyčajny stan?!

Ad. S.

Ab naš prawopis.

Sprawa biełaruskaha prawopisu — heta adna z najbolš pilnych spraŭ našaha žyćcia. Asabliwaž ważna jana nia hetulki dziela našych publicystaŭ i literataraŭ, skolki dziela pedagogaŭ i aŭtaraŭ školnych knižek: pry nawucy dziaciej mała zahadać pisać tak, abo siak, a treba wytłumačyć u zrazumiełaj formie, čamu pišecca hetak, a nie inačej.

Z hetaj-to pryčyny pierš za ŭsio treba ustanawić asnaŭnyje pryncypy prawopisu, a tady ŭžo pierechadzić da padrobnaściej.

Hetym pryncypam, widać, kirawaŭsia i pawažany pracaŭnik mienskaj biełaruskaj časopisi „Вольная Беларусь“ p; Я. Л.-к, pišučy swaju staćciu ŭ № 4 pad zahałoŭkam: „Наш правопіс“. U ŭstupleńni jon zusim prawilna kaže, što «treba pisać tak, jak čuješ», dy heta kładzie u asnowu swaich wywadaŭ. Adnak, u dalejšym razwićci hetaha pryncypu jon robić wialiki pieraskok: nie daŭšy asnaŭnych adznak biełaruskaj fonetyki, haworyć zrazu ab adstupleńniach ad jaje. I heta abmyłku mścicca na im ažno da kanca.

U pieršaj sprobie dać prawiły biełaruskaha prawapisma («Jak prawilna pisać pa biełarusku», Wilnia, 1917), pišučy hetyje słowy ustanawiŭ dwa asnaŭnyje prawiły tak-zwanaha «àkańnia»: biezakcentnaje *o* akaje zaŭsiody; biezakcentnaje *e*—tolki tady, kali akcent pierajšoŭ z jaho na čarodny za im skład, dyj to nie zaŭsiody, a tolki tady, kali ŭ tym składzie nima zyku *a*. I, apirajučysia na hetym, usie dalejšyje padrobnaści układajucca u strojnuju logičnuju całašć i dajucca lohka wytłumačyć. Twarec prawopisu mienčukoŭ pierachodzić prosta da padrobnaścej, i šmat prawił jaho nielha wytłumačyć inačej, jak tolki žadańniem normiroŭki biełaruskaj wymowy biez ustanaŭleńnia norm. I my piarojdziem da razhladu paadzinokich prawił p. Я. Л-ка, wykładzienych u 17 punktach.

§ 1. S-pamiž troch form adkazu: *nie*, *nia* i *ni* jon wybraŭ apošniuju: *ni*. Na čym asnowan hety wybar — nielha dahadacca, bo-ž toje, što pa niamiecku kažuć: „nicht“, nia može być surjoznym arhumentam. Naadwarot, u žywoj biełaruskaj mowie asnaŭnaja forma adkazu jošć *nie*, i biełarus, dajučy na pytańnie admoŭny adkaz, skaže zusim wyrazna «*nie*» nein i nikoli nie ŭžyje ŭ takim karotkim zwaroci „*ni*“. «Nie» može žmieniacca ŭ „*nia*“ abo «*ni*» tolki u zwiazku s čarodnym słowam, i ni adnej ni druhoj prypadkowaj admieny nielha prynimać za asnaŭnuju formu, choć adnarodnašć wielmi wabić.

§ 2. Wielmi dziŭnaje i niezrazumiełaje prawiło pisańnia kančaroŭ imieńnikaŭ z miahkim udwajeńniem kancawoha suhałosnaha: «žyćcio», «wiasielle» — pry zapisach kirylicaj. Adznačywajučy, što miahkašć tut stanowić asnaŭnuju adznaku biełaruskaj mowy, aŭtar, adnak, sam že zaciraje hetu adznaku, pišučy: „жыццё“ zamiest „жыцьцё“, „вяселле“ zamiest „вясельле“ i t. d., a ŭ toj že čas piše: „ісьці“, „аднастайнасьцю“.

§ 3. Kančary dla imieńnikaŭ siaredniaha rodu biez udareńnia ustanaŭliwajucca *o* i *e*. Pry hetym *o* zusim nieŭspadzieŭki zamieniaje ćwiordaje *e*: zamiest mor*e* — mor*o*, zamiest hor*e* — hor*o*, chacia pastanoŭka ŭ adnym słowie dwuch *o* dla biełaruskaj mowy zusim niezwyčajna! Što datyčć *e*, dyk paskolku jano namiejscu ŭ słowach pole, zadańnie, astolku nie adpawiedno ŭ słowie połymie (značyć, i imie plemie, siemie i inš.): słowy s kancawym *m* u biełaruskaj mowie, padobnie jak i ŭ wialikaruskaj, stanowiać asobnuju hrupu i admieniajucca pawodłuh asobnaj admieny, — značyć, ich nileha padhaniać pad adno prawiła s takimi sławami, jak pole, zadańnie i inš.

Prawilna tolki kaže p. Я. Л-к, što ŭ čyńnikach siaredni rod treba adznačywać kančarom *o*.

§ 4. Dziŭnym wydajecca, čamu aŭtar piše: čytaje, hulaje, ale: piša, hawora. Wyklučeńnie dziela ákańnia ŭ čyńnikach u kančarach paśla šypiaščych i *r* ničym u jaho nie abasnowano,

§ 5. Užywańnie kančaroŭ druhoha prypadku prymietnikaŭ *òha* i *aho* — tak sama nie abasnowano. Ad taho, čy akcent budzie na pieradapošnim składzie, čy dalej ad kanca, àkańnie biezudarnaha *o* nie zmieniajecca.

§ 6. S pryčyny taho, što *e* paśla udarnaha składu nie wyjaŭlaje tendencii da akańnia, my dumajem, što kančary u 1 prypadku množnaha čysła u prymietnikach usich rodaŭ lepiej pisać na *e*, čym na *a*,

§§ 7—13. Pahlady p. J. L-ka tut zusim prawilnyje, i my zusim z imi hodzimsia. Tolki ŭ § 11 ŭwodzicca za ahulnaje prawiła toje, što stanowić wyniatak tolki dla mužčynskaha rodu, dyj, naahuł, samo saboj adčuwajecca.

§ 14. S pryčyny niewyjaśnieńnia aŭtaram asnoŭ akańnia zyku *e* jon zusim nieprawilna trebuje pisać zaŭsiody *prad*- i *piera*-; tym časam jany padlehajuć ahulnamu prawiłu «ákańnia», i z hetaj pryčyny treba pisać: predstaŭnik i pradmowa; pieredać i pieranieści.

§ 15 daje lišniuju wolu ŭ pisańni takich słoŭ: mianie i minie, jašče i išče, ciapier i cipier.

§§ 16 i 17—iznoŭ zusim prawilnyje.

U kancy — maleńkaja uwaha.

Mienčuki pišuć: dziaržawa, wyłažana i t. p., staŭlajučy pobač niekalki šyrokich *a* ŭ tych składach, dzie, pawodłuh pamienionaha nami ŭ pačatku prawiła ákańnia pawinno być bolš wuzkaje *e*. Treba pisać: dzieržawa (—ad dzieržać), wyłažena (jak zroblena) i t. d.

Naahuł, adznačym, što krasa biełaruskaj mowy — u jaje strojnašci i paśledawacielnašci budowy, i uzwiadzieńnie na stanowišče ahulnaha prawiła tej ci inšaj asabliwašci, spatykanaj u paadzinokich prypadkach, može paškodzić prawilnamu razwićciu našaj literaturnaj mowy. Z hetaj pryčyny, witajučy kožnuju sprobu normiroŭki prawił biełaruskaha prawopisu, my aściereham pracaŭnikoŭ na hetaj niwie, kab nie śpiašyli zakoŭwać mowu našu ŭ tyje abo inšyje štučnyje ramki, nia wyjaśniŭšy pierš asnoŭ biełaruskaj fonetyki i tendencij jaje.

A. Łuckiewič.

U Wilni i wakolicach.

× **Biełaruski Kamitet pom. pac. ad wajny** za miesiac marec wydaŭ darmowych abiedaŭ 3236 na summu 453 m. 4 f. U tym liku praz Biełaruskuju Narodnuju Staraŭniu — 2368 abiedaŭ i praz inšyje straŭni — 868.

Abiedy wydajucca pierewažna biednym dzieciam.

× **Hadaŭščyna.** 6 krasawika, hod tamu nazad, Ameryka abjawiła centralnym dzieržawam wajnu.

× **Naznačeńnie.** Feldmaršałak Ejchhorn, katory pražyŭ u našym mieści bolš za 2 hady, naznačen za hłaŭnakamandujučaha niamieckich wojsk u Ukrainie i pierajechaŭ na žyćcio ŭ Kijeŭ.

× **Letni čas.** 15 krasawika ŭwodzicca tak-zwany letni čas. Ad hetaha dnia kramy mohuć być adčynieny da 8 hadz. Światło može ŭ ich hareć da 8 h. 15 m.

× **Kaniec tuzina.** Metryčnaja systema dajšła nowaj pabiedy: ŭ nowym niamieckim tamožennym taryfie wyklučeno paniaćcie tuzina i zamienieno dziesiatkam. Hetak sama wyklučen rachunak na „grosy“ (12 tuzinaŭ). Kapá astałasia, adnak nazywajecca «šešć dziesiatkaŭ».

× **Kantrol na mastoch.** Stadthauptman apawieščaje, što pierachodziačy cieraz masty publika pawinna chawać kwity ab zapłočenym mastowym padatku i zyšoŭšy z mostu, pakazwać kantraleram. Chto hetaha nia zrobić, taho nia puściać zyjšci z mostu.

× **Darmowyje karty na chleb** na miesiac maj wydajucca žonkam zapasnych u Stadthaŭptmana, III addzieł, pakoj 143, (Dominikanskaja 2,) ad 8 da 12 i ad 4 da 7 hadziny ŭ hetkije dni:

dla 4	cyrkulu	— 8 i 9	krasawika
„ 6	„	— 10	„
„ 7	„	— 11	„
„ 8	„	— 12 i 13	„
„ 1	„	— 15	„
„ 5	„	— 16	„
„ 3	„	— 17	„
„ 2	„	— 18	„

Chto nia wožmie swaich kart u hetyje dni, može atrymać ich jašče 19 i 20. Karty dajuć prawa nia tolki na biezpłatny chleb, ale i na bulbu i inšyje pradukty, kali ich buduć razdawać.

× ***Stryžka* awiec.** Načalnik wajennaha upraŭleńnia Litaŭen apawieščaje, što i hetaj wiasnoj abiazacielna stryžka awiec. Niačyščenaja woŭna pawinna być addadziena niamieckim ułaściam za płatu 2 marki za funt. Woŭna z wosiennaj stryžki astajecca ŭ haspadaroŭ.

× **Sproby samahubstwa.** A. Lebič, 20 h., dziela samahubstwa napiłasia sublimatu. Adratawała jaje skoraja pomač.

U haścinicy «Čykago» (Suboč 12) prostytutka Jazepa X. (20 hadoŭ) dziela samahubstwa napiłasia sublimatu. Ratawała jaje skoraja pomač.

× **Na wulicy.** Rocha Pun, upaŭšy na Žydoŭskaj wul., złamała sabie nahu. U karetcy skor. pom. adwieźli jaje ŭ Žydoŭskuju balnicu.

× **Pažar.** 3 krasawika a h. 10 wieč. na tawarnaj stancii pačaŭsia pažar: ad iskry s parawozu zaharelisia 2 wahony siena. Pažar zhasiŭ Nawahrudzki addzieł pažarnickaj staroży.

× **Temperatura.** Najwyszejszaja i najnižejšaja temperatura za apošnije dni była (pawodłuh Celsij:

	najwyš.	najniž.
4—5	+ 7,5°	+ 3,5°
5—6	+ 15,7°	+ 3,6°
6—7	+ 15.5°	+ 5.4°
7—8	+ 15.5°	+ 3.5°

S pabytu na misteryjach.

27 i 30 marca u Paleskaj sali (Waronlaja 5) i u Biełaruskim Klubie (Św. Jurski praspekt 22) byli syhrany biełaruskije misteryi. Misteryi stawilisia Biełaruskim T-wa Apieki nad biednymi i biazdomnymi dziaćmi «Zołak». Tekst misteryj kirujučysia starymi odpisami apracawała p. St. Korff. Muzyku da narodnych i relihijnych tekstaŭ dabraŭ i zharmanizawaŭ, taksama karystajučysia starymi tekstami misteryi p. Dunajeŭ. Dziciačy chor składaŭsia s 40 dziaciej.

Pieršaja, čašć misteryi wyjaŭlaje saboj sławiana-biełaruski abrad sustrečańnia wiasny z abradawymi pahanskimi pieśniami i tancami. U sam razhar malitwiennaha nastrajeńnia nadchodziać pieršyje wieści ab Chryście. Druhi akt misteryj pieranosić w Jeruzalim, u aliŭkawy sad, dzie Chrystos molicca da Boha Ajca pierad prynaićciem ciažkich muk i addajecca ŭ ruki zbroinaj taŭpy, kirawanaj faryzejami.— Trejci akt to sala suda u Piłata.

Mianie najbolš uražała kiemnaja ihra dzietak katoryje układali ŭsiu swaju maładuju dušu u swaje roli. Pieśni pieršaha aktu zachwatywali oryhinalnymi i pieknymi narodnymi melodyjami. Naahuł, chor dziciačy wywiazaŭsia sa swajho zadańnia wielmi dobra.

Bawiŭšy časowa ŭ Wilni i mieŭšy zručnašć pabywać na misteryjach, pawiazu ŭ Horadniu ŭ dušy haračy ŭspamin ab hetym cikawym i wiej u-čym staradaŭnaściu teatry, jakim niekalki sot hadoŭ tamu nazad sycili dušy swaje našy pradziedy. I mnie udzialiłasia častka taho ciepła, jakim byli sahrety dzieci z hrudziej swaich kiraŭnikoŭ, wypaŭniajučy swaje roli.

T. Stanišeŭščanka.

WIESTKI Z RASIEI.

BERLIN. Šlachta Estlandzii pasłała niamieckamu impierataru telehramu, ŭ katoraj miž inšym haworycca:

„Wyskazywajem hłybokuju ŭdziačnašć za wyzwaleńnie ad wiekawoj niawoli. Estlandzkaja šlachta i ziemstwa majuć tolki adnu nadzieju, što im dadziena budzie mahčymašć słužyć Wašamu Wialičestwu i wialikaj niamieckaj baćkaŭščynie“.

ŠTOKHOLM (W.T.B). 6.IV. Finlandzkaja hłaŭnaja kwatera apawieščaje 6.IV. a 3 hadz. ranicaj:

«Pieršaja wialikaja operacija finlandzkaj armi zakončena. Čyrwonaja hwardzija ŭ Tammerforsie paddałasia».

HELSINGFORS. 30 marca niamieckaje ministerstwa zahraničnych spraŭ padało rasiejskamu uradu pratest proci pasyłki padmohi čyrwonaj hwardzii ŭ Finlandzii i zažadało ŭziaćcia s Finlandzii i pakarańnia rasiejskich wojsk, hroziačy inačej wystupleńniem.

PIECIARBURH. Rasiejskije hazety, — apračа tych, katoryje stajać za Trockaha, —spahadliwa adnosiacca da rasiejska-ukrainskich pierehaworaŭ. Nawat hazety Lenina «Prawda» i «Izwiestija» pišuć, što uhody miž Ukrainaj i Rasiejej možna budzie dajšci tym chutčej, čym chutčej Rasieja adračecca miešacca da ŭnutrenych spraŭ Ukrainy i zdawolicca tolki federacyjnaj unijej z ukrainskaj respublikaj.

PIECIARBURH. Niekalki zimawaŭšych ŭ Gange rasiejskich wajennych sudzien, u tym liku 4 padwodnyje łodki, paŭzrywali siabie, kab nie papaści ŭ niamieckije ruki.

ŠTOKHOLM. Bolšewickaha uradu, jak jadynaha dla ŭsiaje Wialikarusi, bolš nima. Maskwa i Pieciarburh stanowiać niezaležnyje adzin ad adnaho uradowyje centry. Lenin znachodzicca ŭ Maskwie i stalo na čale čystych balšewikoŭ, pahadziŭšychsia s padpisanym miram. Trockij u Pieciarburzi jdzie pa šladoch Kierenskaha. Jon wyzwaŭ s Finlandzii pasłoŭ Francii i Italii, anhlickuju i francuskuju wajennyje missii i pry ich pomačy orhanizuje nowuju armiju, mэta katoraj—očywistaja. Trockij wiadzie pierehawory z Milukowym, katory sa swajho boku adbyŭ narady z admirałam Wierdierewskim i anhlickim pasłom Bukanenam. Haława prawych socyal-rewolucyonieraŭ, Černow, hetak sama radziŭsia s Trockim. Jasna, što Trockij ładzić sajuz elementaŭ, niezdawolenych bresckaj umowaj, spadziajučysia razam z imi skinuć Lenina, pry pomačy Londona i Paryža utwaryć nowuju armiju i siłaj adwajewać Bałtyckije ziemli i Finlandziju.

KONSTANTYNOPOL. Na kaŭkazkim fronci zaniat Sarykamyš. Rasiejskija bandy praśledujucca ŭ kirunku K...u. Tureckije wojski jduć na Batum.

BERLIN. Rasiejski pancyrny krejser „Admirał Makarow“, zbudawany ŭ 1906 hadu, 7.900 tonn z 10 ciažkimi harmatami, naskočyŭ pierad uchodam u Rewlelski port na minu i zatanuŭ.

Z usiaho świetu.

KELN (W.T.B). „Köln. Volksztg“ trebuje, kab wydatnyje polskije ahitatary zahranicaj: Paderewski, Dmowski, Sejda i inš. nie byli puščeny pašla wajny nazad u baćkaŭščynu, bo ich rabota zahranicaj, warožaja da centralnych dzieržaŭ, u prypadku pawarotu ich damoŭ paškodzić dobrym adnosinam miž Polščaj i hetymi dzieržawami.

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieščeńni.

5.IV. Zachodni teatr:

Na poŭdni ad Sommy i naabapał Morrej my ŭčora pajšli ŭ ataku i wykinuli worahaŭ z ich silnych pazycij. Kontrataku anhlickich i francuskich rezerwaŭ razbita našym ahniom. Pašla wostraj bitwy my zdabyli Ammel, lasistyje abšary pry Wille Bretone, dy Kastel i Maji. Worahi akazwali wielmi silny adpor. My ŭziali niekalki tysiač pałonnych. Usiaho ŭziato dahetul bolš za 90‘000 pałonnych i bolš za 1,300 harmat.

U adkaz na abstreł Laon my abstreliwali Rejms.

Pad Werdemam krapčeła artyleryjskaja bitwa.

Uschodni teatr.

Na Ukrainie, na čyhuncy Połtawa-Konstantynohrad, my uziali 28 wahonaŭ s francuskimi strelbami, patronami i miljonam artyleryskich hramat. My zaniali Kaciarynasłaŭ.

Azijacki teatr.

Niamieckije wojski razam s tureckimi pašla upornaj bitwy adkinuli anhlickije wojski da Jordanu.

6.IV. Zachodni teatr.

Miejscowyje operacii pry Bokua i na poŭdni Ipitern dali pałonnych. Anhlickaje nastupleńnie pry Pišje adbito. Na zachodnim bierazi Ankr, naabapał Alber, my pašyryli našy zdabyčy. Zaleznadarožnyje budoŭli pry Amjen abstrelany. Francuskije šturmy miž Morrej i Mondidje adbity s ciažkimi stratami. Pad Werdenam uzmacawałasia artyleryjskaja čynnaść.

7.IV Zachodni teatr.

Paabiedzi na poli batalii uznialisla wostryje artyleryjskije bitwy, a pašla ich — silnyje anhlickije i francuskije šturmy pry Ankr i Awr. Hustymi massami šturmawali anhlickije pałki na poŭdni ad Bomon-Amel i naabapał Alber. Ich šturmy razbity našym ahniom. Swiežyje francuskije dywizii šturmawali na zachodnim bierazi Awr, miž Kastel i Maji, na ŭschodzi ad Tory, pry Kantini i 5 razoŭ pry Menil. U krywawych bitwach na štyki ich ataki adbity z wializarnymi stratami. Wojski hienerała v. Bem atakawali ŭčora ranicaj warožyje pazycii na zachodnim bierazi Uazy, pry Amenil. My dajšli da linii Bišankur—Otowil—Barisi. Uziaty bolš za 1400 pałonnych. Na uschodnim bierazi Maasu pry Bomon uziaty 70 pałonnych i 10 kulemiotaŭ.

Rotmistr baron v. Richthofen dajšoŭ swajej 76-aj pabiedy.

Na makiedonskim teatry ŭziaty pałonnyje francuzy, anhličanie i hreki.

Kala wajny.

BERLIN. Tarhowaj pałacie ŭ Essenie ŭ adkaz na prywitalnuju telehramu Hindenburg miž inšym pisaŭ u telehramie:

„Zdareńnia apošniaha času pakazali, što naša pabieda — nieminučaja, — pabieda, katoraja nam patrebna dziela zabaspiečeńnia palityčnaj i ekonomičnaj budučyni Niamieččyny“.

ŽENIEWA. Hlaŭnakamandujučyj Foš skazaŭ anhlickim i francuskim karespandentam:

«Ad 30 marca my zadzieržali worahaŭ, i nastupleńnie ich skončyłosia nieŭdačaj.»

PARYŽ. U pačatku abstrełu Paryža z dalnabojnaj harmaty zabity 85 asob.

ŽENIEWA. Hranataj z dalnabojnaj harmaty zabit u Paryžy hienerał Frankfort.

Wyjezd žycharoŭ s Paryža na paŭdzień trywaje dalej.

BERLIN (W.T.B.). Adna z niamieckich padwodnych łodak zatapiła miž Francijej i Anhlijej 6 parachodaŭ i 2 parusniki razam jomkaściu na 22.000 tonn.

BERLIN (W.T.B.). U zachodniaj čašci Siarodziemnaha mora niamieckije padwodnyje łodki zatapili 7 parachodaŭ i 13 parusnikaŭ jomkaściu razam bolš 25.000 tonn.

21 marca naša padwodnaja łodka abstreliwała italjanski port Ciwita Wekkia. Widać byli pažary.

BERLIN (W.T.B.). Niamieckije padwodnyje łodki ŭ pojasie błokady nawakoł Anhlii zatapili 6 parachodaŭ jomkaściu razam 20.000 tonn.

LONDON. Anhlickaje admiralciejstwa nakazywaje: 1 krasawika zatanuŭ anhlicki kontrminanosiec.

Ameryka i wajna.

WAŠYNGTON. (Reŭter) 6.IV. Na światkawańni hadaŭščyny arużnaha wystupleńnia Ameryki Wilson 6 krasawika skazaŭ u Baltimory wialikuju pramowu. Miž inšym, jon skazaŭ:

„Heta—hadaŭščyna pryniáccia nami wyzawu Niamieččyny bicca za swajo prawa žyć wolna i za światyje prawy mužčyn usiaho świetu. Nacija prabudziłasia. My wiedajem, što wajna budzie wymahać ad nas najwialikšych achwiar, —mo' ŭsiaho, što my majem. Ameryka može być ciapier zusim pierakanana, što dola jaje zaležyć ad kanca wajny. Kali wajna budzie praihrana, Ameryka utracić swajo stanowišče wialikaj nacii i zahubić swaju suświetnuju missiju. Na našy mirawyje predlažeńnia niamieckije waładary jasna adkazali, što jany dabiwajucca nie praŭdy, a panawańnia i wypaŭnieńnia swajej woli biez praškod. U Złučenych Statach nichto nie sumlewajecca ab značeńni taho, što niemcy zrabili ŭ Rasiei, Finlandzii, Ukrainie i Rumynii, — i jany arabili-by toje samaje na zachodnim fronci, kali-b ich armii nie sustrecili tam ćwiordaha adporu. Meta worahaŭ — biazspornaja: heta —padčynić swajej woli i swaim ambicijam usie sławianskije narody i utwaryć suświetnuju dzieržawu gwałtu, ekspłoatacii i tarhowaha panawańnia. Z hetaj pryčyny, što nam astajecca? Ja jašče i ciapier staju za mir, katory zraŭnawaŭby prawy silnych. Ale wyzaŭ na duel i ja i wy prynimajecie, — i nichaj ab hetym wiedaje ŭwieś świet, što jon pryniat. Niamieččyna jašče raz darućyła razwiazku našaje sporki sile. Na heta my možemo dać tolki adzin adkaz: adpor, adpor da apošniaha, adpor biaz miery i biaz miež, adpor sprawiadliwy i pabiedny, katory wiernie siły suświetnaha prawa i zrujnuje ŭsielakaje panawańnie“.

„Wilnaer Ztg.“ s pryčyny hetaj pramowy piše:

„Starym frazam Wilsona ab praŭdzie i prawie piarečyć wystupleńnie proci Hołandzii. Miž jaho sławami i dziełami wyjaŭlajecca ŭsio hłybiejšaja niazhodliwaść. Ciapier jon pryzywaje da krajniaj siły. Hetym jon jasna pakazwaje, što značyć amerykanskaja palityka i palityka sajuźnikaŭ Ameryki: gwałt nad usim, što im na świeci nie paddajecca. Niamieččyna nikoli nie pazwolić uzłažyć na siabie jarmo gwałtu. Dzieła hetaha jana i wiadzie swaju heroičnuju baraćbu.“

Drukowana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan». Redaktar Jazep Saławiej.